

LUCIE HAYASHI

ESO V MORAVSKOSLEZSKÉM RUKÁVU

ROSSINIHO KARTY

Národní divadlo moravskoslezské začalo psát v roce 2013 s nástupem Lenky Dřímálové na post umělecké šéfky baletu novou kapitolu české taneční historie. Přestože co do počtu členů i výkonů již dávno neobhájí status třetího největšího tanečního tělesa, jak přízvisko „národní“ implikuje, drží mezi oblastními stánky prim v odvaze zařazovat na repertoár i díla současných choreografů. Jestliže tzv. „nezávislá“ scéna vede debaty o tom, co za současný tanec považovat a co ne, ti z vícesouborových divadel mají jasno: na současný tanec se jezdí do Ostravy.

Zatímco dramaturgie jiných regionů občas vykazuje jasné známky metafor o nažrání vlka a celé koze, ať už z nedostatku baletních dramaturgů (počet úvazků na celou republiku nedosahuje ani čísla 1) nebo financí, Ostrava jde často do rizika. Mnohdy svěří úspěch souboru současným zahraničním tvůrcům, jejichž choreografické pojetí celovečerních baletů je do značné míry originální, třeba Youriho Vámosé *Carmina Burana* či *Sen noci svatojanské*, *Chaplin a Tři mušketýři* Paula Chalméra. V případě složených večerů se nebojí ani abstraktních témat, jež nemusí být pro nezkušené publikum zrovna čitelné a přístupné, patří však mezi současné taneční trendy. Pod souhrnným názvem *Návraty domů* uvedla díla Jiřího Kyliána,

Pavla Šmoka a Nataši Novotné, v dalších večerech představila publiku Johana Ingera, Marie Schrödera, Krzyszytofa Pastora, Jacka Przybyłowicze i aktuální izraelský proud v osobnostech Ohada Naharina a Itzika Galiliho. Kolegové z jiných krajů na podobných šéfovských postech se často vymlouvají na potřebu jít vstříc všem divákům. Dřímálová nemá potřebu uvádět klasické romantické balety, jejichž provedení v regionech troskotá na nedostatku skvěle vybavených klasicky školených sólistů. Přijala nadšené a motivované zahraniční tanečnický převážně charakterního typu^{x)}, tedy s plasticitou potřebnou pro současný repertoár. A využila jejich potenciálu. Ještě před deseti lety by ostravský balet stěží dokázal zatančit díla

^{x)} Pro terminologie neznalé čtenáře malá poznámka. Charakterní je typ tanečnicků, kteří se tělesnými proporcemi, liniemi či technikou nehodí na představitele hlavních klasických rolí (např. princ by měl oplývat vysokou a štíhlou postavou, dlouhými končetinami pro dodržení krásných linií, dobrým rozsahem a především musí být skvělým partnerem – tedy mít tělesnou konstituci na neustálé zvedání partnerky; Giselle nebo Odetta potřebují skvělou výdrž v pózách, vynikající rozsah, zasněný výraz). Naproti nim doménou tanečnicků charakterních rolí, často také demi-sólistů, jsou vysoké a pružné skoky, piruety, rychlé skokové variace, jejich flexibilita a mrštnost jim umožňuje snazší práci s podlahou, jsou tvárnější pro současný repertoár, bývají menší postavy a jinak stavěné muskulatury. Mezi dívky těchto rolí se řadí většinou výrazné, skvělou hereckou technikou nadané tanečnice, jejichž úhel dopnutého nártu nebo délka lýtkové kosti možná neplní ideální předpoklady klasické primabaleríny, jsou to však často ony, kdo se lépe sžijí se současným repertoárem.

současných choreografů. A přestože se složení souboru pravidelně obměňuje přirozenou fluktuací mladých umělců, drží si svůj standard. Dnes se nebojí oslovit třeba Maura Bigonzettiho, který pár měsíců předtím připravil premiéru baletu *Proces* v Národním divadle v Praze.

Novým přírůstkem do repertoáru baletního souboru v Ostravě se tak na konci loňského roku stala dvě moderní díla v rámci jednoho večera nazvaného **ROSSINIHO KARTY** podle stejnojmenné Bigonzettiho choreografie z druhé části večera. První jeho polovinu tvoří **Následky**. Španělský choreograf Juanjo Arqués, který *Následky* vytvořil v roce 2012, působí dlouhodobě v Amsterdamu, a přestože má na svém kontě již řadu zakázek i ocenění, v Čechách se s jeho dílem setkáváme poprvé. V *Následcích* se údajně inspiroje přírodními katastrofami a jejich dopady na člověka. Arqués čerpá sice částečně z romantismu, z doby obdivu člověka k přírodě, reaguje ale na nedávné události, kdy se muselo lidstvo před silou přírody sklonit. Nicméně pokud si nepřečteme program, tato sdělení v představení jen těžko najdeme. Jedná se spíše o prvotní inspiraci. Aktuální je apel na ekologickou angažovanost a především hudební doprovod, který v mnohém určuje spád. Jde o díla současných skladatelů (Alva Noty & Rjúiči Sakamoty a Jóhanna Jóhannssona), o krásné plochy spíše filmové, kontemplativní hudby.

Výsledkem je velmi abstraktní a krátká choreografie plná emocí a hlavně naprostého nasazení tanečnicků. Velmi silný je začátek první části, kdy soubor ze svých těl tvoří vlny, které se vzdouvají pod světelnou rampou, jako by to

byla hrozba, která nad nimi visí. Rampa se pak pomalu zvedá a my v druhé části sledujeme koloběh života, kde ústřední je láska muže a ženy, tedy lidstvo v jeho zranitelnosti a křehkosti. Ve třetí části pak kontrastuje mechanický pohyb tanečnicků s lyrickou hudbou Jóhannssona v podání živého smyčcového kvarteta, umístěného v rozích scény. Tuto sekvenci značně ovlivňuje elektronický minimalismus Sakamoty a Noty. Je futuristickou předzvěstí zkázy, kterou si lidstvo přivodí vlastními vynálezy. Technická preciznost i minimalismus ve skupinové kompozici vytváří až osudové prnutí. Konec je náhlý. Přichází příliš brzy na to, abychom pochopili všechny myšlenky a emoce tvůrce, ale včas, aby vzduch proflal zřetelným vykřičníkem. V Arquésově tvorbě je znát nizozemský rukopis ovlivněný řadou světových choreografů, kteří prošli souborem NDT – ať v pohybu, kostýmech nebo scénografií – jsou to ale postupy osvědčené, které skvěle fungují. Pozoruhodná je především práce s interprety jakožto nositeli sdělení – tanečníci se mazlí s každým pohybem, věří svému tanci, hrají s vervou role, které jsou jim rozdány. Snad nikdy jsem neviděla ostravský soubor natolik semknutý a sálající energií, jako právě v tomto díle.

Titul druhé části stejnojmenného večera **Rossiniho karty** (choreografie vznikla v roce 2004) zní jako velmi lákavá pouť do světa zná-

Rossiniho karty – Následky, choreografie Juanjo Arqués, Národní divadlo moravskoslezské, 2019. Shino Sakurada, Jonatan Bartsch Americo de Jesus a Rita Pires

FOTO SERGEI GHERCIU GHERCIU

mého skladatele. Je nasnadě, že prvním zdrojem inspirace byla pro italského choreografa hudba, konkrétní Rossiniho skladby a jejich různorodost, dalším pak doba, v níž skladatel žil a tvořil, kontext jeho příběhu, Itálie, radosti ze života, hudby a dobrého jídla. A tak se po humorné klavírní předehře, v níž jeden z tanečnicků na forbíně vyřeší své emoce z poslechu živého doprovodu nečekaným skokem do prázdného orchestřiště, a po otevření opony díváme na dlouhý stůl plný hodučících postav. Symbol jižanské kultury, katarze každodenní lopoty. Jako jednotlivé chody, chutě, vůně i historky spojené s večerí, odvíjejí se postupně od stolu i střípky tanečního sdělení. Jedná se spíše o sled obrazů, zdánlivě nesourodých, kontrastních, jako ze života, kousky skládanky, které dají dohromady živý obraz. V jednu chvíli sledujeme intimní duet

polonahého páru, jenž se oddává lásce, a hned poté nám recituje italská tanečnice recept na makarony. Nechybí milostný trojúhelník, žárlivý ženský duet, jenž vyústí ve vzájemnou lásku, nebo sebezálibné sólo tanečnice.

Choreografy záměry nejsou ani tak určeny k „četbě“, jako spíše k vyvolání nálady, emoce. Je přítomný humor, překvapení, ale také erotika a intimita. S nahotou je pracováno úsporně a účelně, není dávana na odív, ale využita tam, kde nás chtěli tvůrci přenést do jiné nálady, atmosféry nebo dobové estetiky a Rossiniho doby vůbec. Devatenácté století se mezi evropskou šlechtou vyznačovalo někdy i uvolněnou morálkou, erotika patřila v Itálii na denní pořádek stejně jako dobré jídlo. Ale ani dnes a ani v Ostravě se netřeba pohoršovat. Duet v první části je velmi

Rossiniho karty – Rossiniho karty, choreografie Mauro Bigonzetti, Národní divadlo moravskoslezské, 2019. Sawa Shiratsuki a Barnaby James Packham

něžný, duchaplný, v pohybech není ani stopy po vulgaritě, navíc je proveden na špičkové úrovni. Tria, duety a sóla rozehrávají variace na milostné vztahy. Metaforu životní pouti pak můžeme nacházet v pasáži, kdy celý soubor kráčí jevištěm po diagonále. Vrací se tím téma, které se objevilo již v *Následcích*. Nástup souboru do rytmu Rossiniho *Straky zlodějky* je velmi impozantní. Postavy v černých sakách donekonečna procházejí diagonálou, tu některá na chvíli změní krok, poskok nebo směr, ne však cíl. Jedna za druhou skáčou do temné jámy orchestřiště. Možná jdou jako ty krysy za zvukem píšťaly? Jen poslední se zarazí: už v té jámě přece byla.

Střípky z hedonistického kaleidoskopu života odkazují – jak již řečeno – na Rossiniho dobu i naši současnost. Jsou imaginativní, originální a přitom snadno stravitelné svou rozverností a vtípem. Nelze se divit, že právě za tento večer získal soubor *Cenu za nejlepší kolektivní výkon* v soutěžní přehlídce Balet 2019.

ROSSINIHO KARTY – Následky: *choreografie Juanjo Arqués, hudba Alva Noto & Rjúiči Sakamoto, Jóhann Jóhannsson, videoprojekce Koso Dekker, světelný design Jan Tranta – Rossiniho karty:* *choreografie Mauro Bigonzetti, hudba Gioacchino Rossini, asistentka choreografa Béatrice Mille, kostýmy Helena de Medeiros, světelný design Carlo Cerri, světelná realizace Jan Tranta, Národní divadlo moravskoslezské, premiéra 21.11.2019 (psáno z reprízy 24.11.2019)*

redakce Karel Král

JAN KERBR

HRDINOVÉ NEJEN PRO DĚTI

S PODPISEM VÍT PEŘINA

Dramaturg libereckého Naivního divadla a plodný dramatik Vít Peřina se podstatnou měrou podílí na dvou inscenacích, kde je obvyklá verbální složka v defenzivě – v prvním případě zmizela docela, ve druhém ji tvůrci úsporně „deformují“.

zamilovaný psík na cestě Na domácí půdě připravil Peřina se svými kolegy podívanou pro nejmenší s titulem, který se přes svou jednoduchost nám dospělým ne úplně snadno vyslovuje i pamatuje: **Šššš. Šššš. Húúú. Haf!** Inscenaci lze přiřadit svým zaměřením i oslovením cílového diváka ke zdejšímu veleúspěšnému titulu *O beránkovi, který spadl z nebe*, s nímž liberečtí od premiéry v roce 2014 jezdí po širším světě.

V anotaci na psí příběh je naznačen začátek fabule, z bezeslovné produkce si však divák, který zhlédl reprízu na plzeňském festivalu Divadlo i videozáznam inscenace, vytvoří – jak jinak – tak trochu vlastní interpretaci viděného. Herci libereckého Naivního divadla v kožených bundách (Filip Homola, Adam Kubišta, Marek Sýkora a Antonín Týmal) připravují představení, dětské publikum sedí kolem vyvýšené plošiny. Před instalací scény muzicírují aktéři na různé varianty xylofonu, přidává se k nim ovšem i hudba již nahraná, především ta vytvářející pulsující ryt-

mus. Herci usazují na plošinu domek a plůtek, později i kolejnice, které vedou z onoho domku, takže ho můžeme vnímat jako depo. Marionetu hnědého psíka, hlavního hrdiny, vodí tito trochu přestárlí rockeři všem přihlížejícím na očích, bez jakékoli snahy simulovat iluzi. Součástí scény je na počátku (hrací plocha se bude stále obměňovat) i krmítko pro ptáky, k němuž hlavní postava inscenace čichá.

Brzy se objevuje další pes, bílý a chlupatý, dle dalšího vývoje fabule bychom mohli usuzovat, že půjde o fenku. Němé tváře se sblížují, jejich vodiči (možná i ti dva zbývající) k tomu přiměřeně vyjí. Vlákem, který se vynoří z depa, se zprvu veze pes jenom jeden, brzy však oba, pochopíme, že je jim spolu dobře. Jelikož po kruhu z kolejnic se vlak pohybuje jakoby samospádem (jistě za tím vězí nějaká technická finta), mají herci volné ruce, šťastnou dvojici tedy „fotografují“ a snímky (ve skutečnosti kresby) pak dvojici věnují. Na scéně se ovšem zjevuje jiný dopravní prostředek, jakýsi nákladák, a „Bílou“ odváží. Patrně za tím bude její páníček. A „Hnědý“ zesmutní.

Pak se ale, hnán citem, vydává na cestu, což mu umožňuje aktivita „stavitelů“, kteří vykouzlili další úsek trati. Průběžně instalují různá návěstí, dojde i na závory. Psí hrdina prožívá pak řadu dobrodružství. Setkává se s velkým psem, který má na svém oblečku šerifskou hvězdu a charakterizuje ho také motocykl, na němž nejspíš na místo přijel, Hnědý mu ukazuje společný snímek s Bílou, patrně se ptá, zda ji někde neviděl. Znavený další cestou zastaví pak náš cestovatel před bistroem s burgery, majitelem